

A TIK kincsei - könyvritkaságok útján

Pálma Pásztor

2013. október 12., szombat, 19:13

Oktober 10-én különleges utazáson vehettünk részt: megismerkedtünk a Klebersberg Könyvtár különgyűjteményeinek legnagyobb kincseivel.

Nyitásként Szent-Györgyi Albertről szóló dokumentumokkal kezdtük kulturális körutazásunkat. Beleolvashattunk számos gratuláló levélbe, melyet a Nobel-díj átvétele alkalmából kapott a társadalom szinte minden rétegétől: kisdíjakok, sportegyesületek, de politikusok, például Kéthly Anna is köszöntötte őt. Érdeklődve nézegettük azt az albumot, melynek anyagát Szent-Györgyi gyűjtötte, köztük egy stockholmi újságkivágást, mely a díjátadóról tudósít. Sajnos csupán fényképen maradt fenn munkatársai kedves-mókás köszöntője, a „*Paprikadiploma*”.

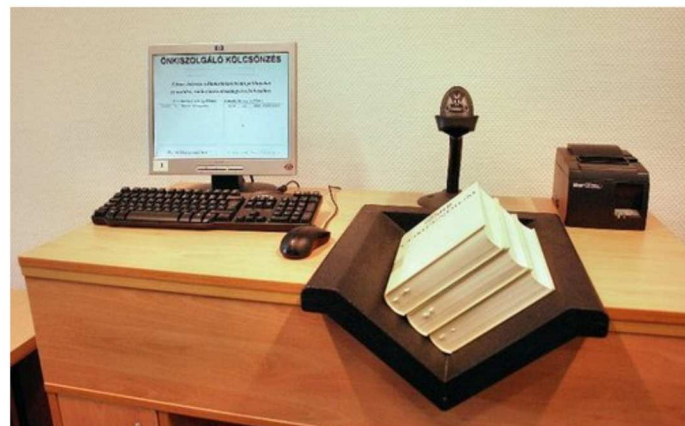
Majd társadalomtudományi jellegű kiadványokat láthattunk: érdekesek voltak a **szamizdat dokumentumok** (a nyolcvanas évek előtt kiadott tiltott dokumentumok). Belelapozhattunk például a *Beszélő* egy példányába; ezek mostoha körülmények között, stencilezéssel készültek. A szamizdatok további csoportját képezték az **emigráns**

kiadványok; illetve egy sajátos kör, a pártfőnökök tájékoztatására szolgáló iratok. Ezek a „**Kossuth-számozott**” kiadványok voltak; a szokásos jelzetek nem szerepeltek bennük, mintha nem is léteztek volna, ehelyett jobb felső sarokban egy nagy szám vöröslött. Ezen a számon tartották nyilván, hogy melyik főnök mit kapott; és el is kellett számolniuk vele – hiszen a korban ezek a tájékoztatások nem juthattak el a néphez.

Második stáciánk a zenei gyűjtemény volt. Itt zeneelméleti-zenetörténeti könyveket, kottákat őriznek, összesen tizennyolcezer darabot, s persze nagyszámú komolyzenei hanganyagot. A kölcsönzés érdekessége az itt alkalmazott **önkiszolgáló kölcsönzés**; vagyis egy okos kis pult segítségével a siető diáknak nem kell végigvárnia a külső pultnál hosszú sort – percek alatt elintézheti egymaga. Valamint idesorolható még a médiatéka is, mely játékfilmeket, dokumentumfilmeket, koncertfilmeket, operafilmeket tartalmaz.

Igyekeznek mindig felhívni a figyelmet az aktualitásokra is; most például a Verdi-Wagner évfordulóra. A plakátok megismertettek minket a két genius munkásságával – de magánéleti érdekességekből is kaptunk. Megtudhattuk például, hogy Wagner barátja (és valószínűleg kedvese): Mathilde Wesendock költő kedvéért hagyott fel a Niebelung-ének feldolgozásával, s tért át Trisztán és Izolda szerelmének újrakomponálására.

Harmadik állomásunk a keleti gyűjtemény volt. A kötetek legnagyobb részét adományként kapta a könyvtár jeles kutatóktól, többek közt Németh

Gyulától, Ligeti Lajostól, Sinor Dénestől. Az egyik legérdekesebb a 18. századból származó, Kinát bemutató jezsuita útleírás. A szöveg egyik érdekes részlete a tizparancsolat – kínaiul. Mindemellett képanyaga is különleges, ebben látható a dalai láma palotájának egyik legkorábbi ábrázolása; de a gondosan kidolgozott rajzok bemutatnak például egy mandzsu császárt, tigrist, óriáskígyót, viseleteket és különféle térképeket is. Mellékesen ez is ajándékként érkezett a könyvtárba, gróf Zichy Jenőtől.

Szintén ebből a korból származik az a kézírásos indiai mesekönyv, amelyből a világon csupán négy darab létezik. Kézírásos változatban csodálhattuk meg a buddhista *Gyémántfény-szútrát*; akkoriban a másolókat azzal biztatták, hogy tevékenységükkel nagy érdemeket szereznek következő újjászületésükre. Láttunk továbbá számos fanyomatot, ez a sokszorosítási eljárás úgy történt, hogy minden egyes lapról készítettek egy fanegatívot, ezt kenték be festékkel, majd ráfektették a lapot. Magyar nyelvű irattal is találkoztunk; izgatottan betűzgettük a XVI. századból származó székely lófő-jegyzéket. Számos nyelvkönyvet-szótárt őriznek, például egy grúz nyelvű francia nyelvtant is.

Végül a régi könyvek tárában zártuk ezt a különleges túrát. A galériás csarnok berendezése méltó a könyvtár legkülönlegesebb helyiségéhez: a két hatalmas globus és a kék-bíbor üvegablakok is az antik hangulatot erősítik – utóbbiakon a díszítőelemként használt betűk egy-egy híres nyomdász által használt betűk formáit őrzik, köztük Misztótfalusiét is, aki többek közt a grúz ábécét is megalkotta. Ilyen környezetben nem nehéz elengedni a képzeletünket, és visszaálmódni magunkat a régi korok pazar bibliothekáiba.

Itt ősnymtatványoktól az 1850-es évekig megjelent köteteket őriznek; mintegy tizennégy-tizenötezret. Csak ősnymtatványból pedig tizenöttel büszkélkedhet a könyvtár. Közülük az egyik már-már a könyvtár jelképévé vált, s ez az első magyar (nyomtatott) szakácskönyv, melyet Kolozsváron adott ki Misztótfalusi 1698-ban. Azóta számos megjelenést megért; ebből az első kiadásból azonban csupán ez az egyetlen példány létezik a világon. A tárlatvezető jóvoltából még egy eredeti töltött káposzta-receptet is megismerhettünk belőle!

Azért a tárlóban kiállított többi ritkaságnak sem kell szégyenkeznie: láthattuk Thuróczy János *Chronica Hungarorum*át 1488-ból, valamint Balassi Bálint – Rimay János: *Istenes énekek* című kötetét (1669 – 1677) is. A könyvek mellett olyan mindennaposan használt tárgyakat is megcsodálhattunk, mint egy kalamáris, valamint kártyalapok az 1580-as évekből. Az ő sorsuk azért különleges, mert általában kártyák nemigen szoktak ennyi éven át fennmaradni – gondoljunk csak bele, mennyire lehet tartós egy darab papír, melyet esténként rendszeresen csapdosnak asztalhoz egy fogadóban -; ennek a pár lapnak azonban szerencséje volt: valaki egy könyv táblájába rejtette őket. Innen kerültek napvilágra hosszú századok után.

Egy másik kincshez volt szerencsénk Bartholomes Angelicus szerzetes: *A dolgok sajátosságairól* szóló könyvében. A kötet eredetileg a szegedi

ferenceseké volt, a török időkben ők voltak azok, akik – a hódítótól nem háborgatván – békén őrizhették a kultúra írott forrásait. Amit a törökök nem tettek meg, megtették az ötvenes évek: az államosítás kiterjedt a főúri, illetve az egyházi ingóságokra, így a könyvgyűjteményekre is. A ferencesekét is elvették; s egy részét a szegedi egyetemi könyvtárának juttatták.

De térjünk vissza magára a kötetre. Angelicus fráter mindenféleképp elmélkedett benne, köztük gyógynövényekről is – a ferencesek pedig többet közt gyógynövények természetével is foglalkozkodtak; és az egyébként latin nyelvű szöveget lábjegyzetekkel egészítették ki saját megfigyeléseikről. Ezek a szegedi magyar nyelvű, az* ő-zó nyelvjárást őrző írásbeliség első forrásai.*

Képek forrása: Facebook

[Vissza a hírekhez](#)

[Vissza a főoldalra](#)

[Impresszum](#) [Adatvédelmi irányelvek](#) [Médiaajánlat](#) [Állásajánlat](#) [PartyPonty.hu az oldalon](#) [Szegedi Egyetemi Rádió \(SZER\)](#)

PartyPonty.hu Honlap (Rev. 36a7436f8e5fb9f0f85347b3662bb56068a5e7)